

Ratne ozljede ORL-regije liječene u Općoj bolnici u Vinkovcima u tijeku Domovinskog rata

Martin Božić i Dragica Periškić

Stručni rad
UDK 616.21-001
Prispjelo: 20. listopada, 1993.

Opća bolnica Vinkovci

Za vrijeme srpske agresije Opća bolnica u Vinkovcima podnijela je veliki teret i postala prava ratna bolnica uz prvu liniju bojišnice. U sklopu rada kirurške ekipe radila je i ORL-služba prilikom zbrinjavanja ratnih ozljeda glave i vrata. Brojne manje ozljede i traumatska oštećenja sluha, kao i eksplozivne ozljede bubnjića, nisu ovdje prikazane, jer u tijeku žestokog rata nisu sve bile

niti evidentirane. Prikazali smo 107 ranjenika sa ozljedama ORL-regije, koji su upisani u veliki operacijski protokol, koje smo zbrinuli za vrijeme Domovinskog rata 1991/92. godine. Najveći broj ozljeda ORL-regije je u nas i definitivno zbrinut, dok su evakuacije u druge zdravstvene ustanove uslijedile zbog opće teške ratne situacije i prijetnje od potpunog okruženja grada.

Ključne riječi: Domovinski rat, ORL-regije, Opća bolnica u Vinkovcima

Rat na području Vinkovaca započeo je još 2. svibnja 1991. godine, brutalnim masakrom hrvatskih policajaca u Borovu Selu. Prvi minobacački napadi na jedan grad u Hrvatskoj dogodili su se na Vinkovce 18. i 22. srpnja iste godine. Naša civilna bolnica napadana je iz svih ratnih oruđa početkom rujna, pa sve do primirja 4. siječnja 1992. godine. Bolnica je radila u vrlo nepovoljnim uvjetima zbog uništenja gotovo svih odjela, prilikom stalnih napada na bolnicu, te i velikog priliva teških ranjenika sa prve linije bojišnice.

Ukupan broj obrađenih u Općoj bolnici Vinkovci, do 30. svibnja 1992. godine, prikazan je na tablici 1.

ORL-služba je radila u zajedničkom podrumskom prostoru sa kirurgijom, te su i naši bolesnici bili smješteni u zajedničkom stacionaru.

NAŠA RATNA ISKUSTVA

U navedenom periodu zbrinuli smo 107 ozljeda ORL-regije. Više od 50% ozljeda naše regije bilo je udruženo sa multiplim ranjavanjem.

Uzroci ratnih ozljeda ORL-regije prikazani su na tablici 2.

U početku rata, sve do potpunog okruženja Vukovara, liječili smo bolesnike sa ozljedama ORL-regije koji su nam bili upućeni iz Vukovara, budući da tamo nije radio niti jedan otorinolaringolog.

Ratne ozljede ORL-regije sistematizirali smo na tablici 3.

Prijelome mandibule, maksile i zigomatične ko-

sti, koji su imali i defekt, nismo zbrinjavali jer je to zahtijevalo veće rekonstruktivne zahvate, a njihovo zbrinjavanje nije niti indicirano u ratnim bolnicama. Ostali prijelomi skeleta lica su zbrinuti.

Ratne ozljede vrata prikazane su na tablici 4. Od tri prostrijela kroz larinks, u dva slučaja nismo

TABLICA 1.

Ukupno obrađeni u Općoj bolnici Vinkovci do 30.05.1992.

TABLE 1.

Total number of wounded treated at Vinkovci Medical Centre until 30th may, 1992

Ukupno ranjenih Total number of wounded	Exitus letalis Exitus letalis
Z N G Active military forces	756 138
M U P Police forces	72 12
R S Z N G Reserve military forces	112 12
Ostali Others	622 168
Ukupno Total	1562 330

TABLICA 2.

Uzroci ratnih ozljeda ORL-regije

TABLE 2.

Causes of war injuries to ear, nose and throat

Povrede vatrenim oružjem Shotgun wounds	8
Povrede stranim tijelima nastalim prilikom eksplozije Wounds by foreign particles originating from an explosion	15
Prometne nezgode uzrokovane bliskim padom granate Traffic accidents caused by a near mortar shell burst	12
Povrede eksplozivnim oružjem Wounds by explosive weapons	72
Ukupno Total	107

TABLICA 3.

Ratne ozljede ORL-regije

TABLE 3.

War injuries of ear, nose and throat

Frontalni sinusi, frontoetmoidalna i supraorbitalna regija Frontal sinuses, frontoethmoid and supraorbital region	15
Prijelomi mandibule Fractures of the mandible	12
Prijelomi maksile, maksilarnih sinusa i zigome Fractures of the maxilla, maxillary sinus and zygoma	12
Uška, zvukovod i mastoidna regija Pinna, external auditory meatus and mastoid region	9
Ušnice, usna šupljina i jezik Lips, oral cavity and tongue	6
Meke česti lica Soft facial parts	36
Ukupno Total	90

učinili traheotomiju, jer smo ocijenili da ona nije bila potrebna, kao niti endolaringealna eksploracija strijelnog kanala. U trećem slučaju učinjena je traheotomija kao i rekonstrukcija teške ozljede larinksa.

TABLICA 4.

Ratne ozljede vrata

TABLE 4.

War injuries of the neck

Ustrijeli i prostrijeli kroz hipofarinks Shotgun wounds of the hypopharynx	4
Ustrijeli i prostrijeli kroz larinks Shotgun wounds of the larynx	3
Ustrijeli i prostrijeli kroz traheju Shotgun wounds of the trachea	4
Povrede karotide Injuries of the carotid artery	1
Povrede v. iugularis int. Injuries of v. iugularis int.	1
Povrede mekih tkiva Soft tissue injuries	4
Ukupno Total	17

Od četiri slučaja ozljede traheje, u tri slučaja je učinjena traheotomija, a u jednom slučaju nije jer se radilo o tangencijalnoj ozljedi prednjeg zida traheje snajperom.

Svi prostrijeli kroz hipofarinks liječeni su bez traheotomije i svi su završili dobro. Liječena je jedna ozljeda art. carotis communis, ali nažalost ishod je bio letalan. Imali smo i jednu ozljedu v. iugularis int. sa dobrim ishodom.

Iako strijelne povrede hipofarinksa, larinksa i traheje spadaju u povrede prvoga reda hitnosti i gdje je usvojen opće poznati stav o potrebi izvođenja traheotomije, te obveznoj eksploraciji povrede, mi smo se u nekoliko slučajeva odlučili na pošten kirurški pristup bez traheotomije, uz stalnu kontrolu bolesnika. Smatramo da ovakav pristup ima svoje opravdanje, što ilustriraju i naši gore opisani slučajevi.

Što se tiče metalnih krhotina, naš stav je bio dosta fleksibilan, tako da nismo težili traženju i odstranjenju metalnog stranog tijela ako smo procijenili da bi samo odstranjenje stranog tijela zahtijevalo veći zahvat, koji nije bio neophodan u danom trenutku. Sve ozljede vrata definitivno smo zbrinuli u našoj ustanovi. No, premještaj u druge ustanove uslijedio je zbog opće teške ratne situacije, pogotovu poslije okupacije i pada Vukovara, te prijeteće opasnosti potpunog okruženja grada Vinkovaca.

ZAKLJUČAK

Radili smo u izuzetno teškim uvjetima razorene bolnice. Prvi puta smo se u svojoj struci susreli sa velikim brojem teških i kompliciranih ra-njenika. Smatramo da smo ih zbrinuli po kautelama ratne doktrine, iako će neki ranjenici zahtijevati naknadne plastično-rekonstruktivne zahvate, a u drugih će posljedice i invaliditet ostati trajni.

LITERATURA

1. Dobson JE, Newell MJ, Shepard JP. Trends in maxillofacial injuries in war-time (1914-1986). Br J Oral Maxillofac Surg 1989;27:441-50.
2. Hitna ratna kirurgija. Udžbenik NATO-a, Zagreb 1991.
3. Matić V, Džinić M, Vojnosanitet Preg 1978; 35(2):155-7.
4. Somley R, LeMay, jr. Penetrating Wounds of the Larynx and Cervical Trachea. Arch Otolaryngol 1971; 94:558-65.
5. Šercer A. Otorinolaringologija, II dio, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, 1966.

Abstract

OTORHINOLARYNGOLOGICAL WAR INJURIES TREATED AT THE VINKOVCI HOSPITAL DURING CROATIAN LIBERATION WAR

Martin Božić and Dragica Periškić

Vinkovci General Hospital

The civilian hospital in Vinkovci carried a great burden during Serbian aggression on Croatia and turned into a real wartime hospital on the first front line. Included in a surgical service, an otorhinolaryngological team assisted in taking care of the war injuries of head and neck. Numerous minor injuries and traumatic damage of the sense of hearing as well as explosive wounds

of the eardrum have not been reviewed here, since all of them could not have been registered due to the violent war. We give an overview of 107 wounded with the injuries of ear, nose and throat, who were treated in our hospital during Croatian Liberation War of 1991-1992. Most of the patients with otorhinolaryngological injuries underwent a complete treatment at our hospital, whereas some cases had to be evacuated to other medical centres due to difficult war time and the threat of our town being completely encircled.

Key words: Croatian Liberation War, ENT region, Vinkovci General Hospital

Received: October 20, 1993